

partii naleraq

UPA 2016/145

Per Rosing-

Petersen

Nunatta nunatut nunarsuarmioqataasutut qanoq inissisimanagera qanorlu nunani allani nunallu tamalaat akornanni sorsunnerit pisullu allat peqqutigalugit inuttut ajunaarnersuartoqartillugu Nunatta qanoq pisarnissaa, nunallu tamalaat akornanni ikiuniarnerit qimaasunillu tigusiniarnerit nunanit tamalaanit peqataaffigineqartillugit Nunatta qanoq inissisimasarnissaa pillugu Inatsisartuni oqallisissiatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit)

Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamut siunnersuuteqartoq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit, qujanaq.

Qulequtaq imartuujuvoq unammiffiullunilu, soorlu qitinnermi unammersuarnermi valsertut akornanni avalannaviangilugut sungiusarsimatinnata, piareersarsimatinnata. Piareersarsimanata avalakkaluarutta imminut akunniliisutut tissisaarisartut inissiinnartussaavugut, aamma nunarsuarmioqaasutut akuliunniaraanni taamaappoq.

Taama oqariarluta, aamma oqartoqartarpoq, nunagoq nalilersorneqartarpoq sanngiittortaminnut qanoq iliuuseqarnermigut, taamaattumik nunatta pisuujuneranik oqariartut sumik tunngaveqarnera apeqqutaasorujussuuvuq. Aap nunannguarput pisuussutinik qalaarpoq, inussiarnerpallaarnittali kinguneranik tamakku pisuussuterpassuagut naassaangiusartut allanut iluanaarutissanngorlugit avammut paggatissisutigiinnarpagut, kingunerisaanillu nunatsinni pigissaartorujussuit ikittuaqqat pissakittullu amerlasuupilussuit akornaniittoq qunneeraanani qunnersuannngoriartuinnarluni, soorlu gini-koefficientip aamma tamanna takutikkaa. Ilaatigullu aamma tamassumap kingunerisaanik nunatsinniit kalaaleqatinnguagut nunatta avataanut allamik periarfissaarullutik qimarrattut amerliartuinnarlutik.. Aap pisuussutitigut pisuujusorsuuvugut, taakkuli uagutsinnut iluaqutaagaangillat, siunnersuutillu siunertaanut alloriarneriarutta killiffipput iluarseqqaartariaqarparput.

Sooq uunga oqaluuserissamut tunngassappat, siunnersuuteqartup uani eqqartortikkusunnngippagu? Uagut Partii Naleqqami isumaqarpugut (soorlu ataani aamma ilisimatuussutsikkut uppernarsisinnegartoq), inuk isumakuluutilik, soorlu qanoq qaammat naappat inigisamut akiligassat akilerneqassanersut, meeqqanut qanoq nerisassat akilerneqassanersut, sorpassuillu isumakuluutigigaanni taava nukipparpasuit tamakkuninnga atuinerup kingunerisaanik allanut ikiuussinnaaneq killeqalersortarpoq, taamaattumik taakku avissaartinneqarsinnaangillat. Inuit pigissaartut isumakuluuteqannginnerusut allanik ikiuunnissaminnut nukittunerusarput, nunatsinnilu 250.000,00 koruunit tikillugu akissarsiallit 80% tungaanoormata nioqutissallu inuuniarnerlu akisoreeqimmat, allatigut ikiuniarneq soorlu qimaasunik tikisitsisalernissaa pingaarnersuinerit siullit ilagisinnaangilaat. Sapaatiummat nutaarsiassani immikkut sammisami tamanna taaneqarpoq ippassarlu unnukut aamma aallakaatinneqartoq, qanoq erloqinerup kingunerisaanik allanut

nukissaqarsinnaaneq killilerujussuanngortarnera ilisimatuussutsikkut ersersinniarnearpoq, allaat peqqissutitsinnut innarliilersarluni, taamaattumik tamakku tamarmik imminnut attuumapput. Taamaakkaluartorli katersuiniarnerni kalaallit annertuumik tulluusimaarutissaqarpugut, inuttussutsinnummi sanilliullugu tunisinikkaarujuuvugut, tamannalu ilisarnaatitta ilagivaat nuannersoq.

Erloqinartumilli aamma killiffeqarnerput naassaanngitsuunngilaq, kalaaleq assoroorsinaanini ullut tamaasa takutittuarpa, uagullu kalaaleqatigut tatigingatsigit qularinngilarput ataatsimoorluta ilungersunartumik killiffeqarnerput qaangersinnaagipput, tassami qanorluunniit assoroortussaavugut qaangernissaata tungaanut, taamaattumillu tamakkununnga siunnersuutigineqartutuut pakkersimaalaarallarnissamik oqariartuuterput imaannigilaq naassaanngitsumik atuutissasoq, erloqinartumilli inissisimanitta aqqinnissaa uagutsinnut pingaarnervoq, tassami qaangerutsigu aamma allanut inuiannut ikorfartortariaqartunut nukissaqarnerulertussaagatta.

Nunarsuarmioqataaneq piareersagassaavoq, soorlu aamma 2000-ikkunnet ikaarsaalernitta nalaani ilaatigut EU-p iluani nunarsuarmioqataalernissamut piareersalermata periarfissinneqartut ukiut 10 iluanni iluminni nukittorsariarlutik matutik ammaralerumaaraat, aamma uagut nunatsinni periarfissaq tamanna, taakku aqqusaarnikuusaat aqqusaqqaarusupparput sumiluunniit nunarsuarmioqataasutut unammillerfiusumi inissinniarutta.

Aamma nunarsuarmioqataaneq nunat akornanni suleqatigiilluarnermik minnerunngitsumillu nunat akornanni ataqpeqatigiinnermik tunngaveqartarpoq, ataqqinnittullu kivitseqatigiiffiusut iluanaaqatigiiffiusut suleqatigineqartarput. Taamaattumik nunarsuarmioqataalluarnissamik assersuutissaq qanoq iliortoqannginnissaanik oqaatigisinnaavarput Danmarkip nunattalu akornanni pissutsit.

Oqaatsit nunarsuarmioqataanermi tusarusunneqartuaannartut tassaapput win/win situation – inerititaqatigiinneq, naligiimmik iluanaaqatigiinneq.

Siunnersuummi siunertaq paasilluarlugu aamma anguniakkatut isumaqatigisinnaangaluarlugu massakut qulaani tunngavilersuutigut naammasseqqaarnissaat, uagut isumaqarluinnarpugut, tamakku aqqereerutsigit aamma nukissaqalissuugut nunarsuarmioqatitsinnik annertunerusumik ikiuunnissatsinnut. Taamaattumik tullerriiarinermi massakkorpiaq pingaarnersaanngilaq, ilaavorli.

Taama oqaaseqarluta oqallisissiamut ilanngussivugut, oqallilluarnissamik inerititaqarfiusumik kissaassilluta, naggataatigut eqqaaqqillarput, makku qulaani eeqqartukkagut sammeqqaartigit, tullerriiarinermi taava una qulequttap sammineqartup angunissaa qalliartorumaarpoq. Oqaaseqaatissatut siunnersuut tusaatissatut tiguarput.

qujanaq

Kakkiussa: Inequality and health: <http://inequality.org/inequality-health/>